

GIẢI QUYẾT VẤN ĐỀ VIỆC LÀM VÀ THẤT NGHIỆP Ở MỘT SỐ NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI

TS NGUYỄN VĂN TRUNG*

1. Thực trạng việc làm và thất nghiệp ở một số nước trên thế giới hiện nay.

Hiện nay, dưới tác động của cuộc khủng hoảng và suy thoái kinh tế trên phạm vi toàn cầu, thế giới đang phải đối mặt với cuộc khủng hoảng về việc làm và thất nghiệp. Số người thất nghiệp toàn thế giới theo số liệu thống kê hiện nay, dự báo có thể đạt mức kỷ lục là 210 triệu người và có xu hướng tăng lên không ngừng.

Ở Mỹ, nơi khởi nguồn cuộc khủng hoảng tài chính, tỉ lệ thất nghiệp đã lên tới mức gần 7% vào năm 2008 và dự báo sẽ tăng lên trên 11% trong năm 2009, với tổng số người thất nghiệp có thể lên đến 10 triệu người, mặc dù vẫn có một số ngành nghề có nhu cầu tuyển dụng nhân viên, nhất là đối với những người có trình độ chuyên môn cao, tay nghề thành thạo. Hiện tại, có khoảng trên 2 triệu chỗ làm việc chủ yếu thuộc các ngành nghề như năng lượng hạt nhân, y tá, dược sĩ... nhưng chưa tuyển được lao động, nguyên nhân chủ yếu là do khủng hoảng kinh tế thế giới. Caterpillar, một Công ty chế tạo thiết bị xây dựng hạng nặng ở Peona thuộc bang In-li-noi, là một trong 500 tập đoàn kinh doanh lớn nhất nước Mỹ vừa qua đã cắt giảm trên 2.100 việc làm. Trong khi đó, tháng 02-2009, Boeing đã thông báo trong năm 2009 sẽ sa thải khoảng 10.000 công nhân, tương đương

6% số nhân sự. Tỉ lệ thất nghiệp ở bang Ne-va-da hiện nay khoảng trên 145.000 người. Tỉ lệ thất nghiệp ở Ca-li-for-ni-a là trên 10%, còn ở Tây Vir-gi-ni-a là 7,5%. Một thực tế nảy sinh là kinh tế khủng hoảng làm cho người nhập cư bất hợp pháp không được hưởng trợ cấp của chính phủ nên đời sống của họ rất khó khăn, họ phải tìm đến những công việc có mức lương thấp và phải làm việc thêm giờ mà vẫn không được trả thêm tiền thù lao, trong khi đó, người bản xứ ở Mỹ thì nhận được trợ cấp thất nghiệp của chính phủ. Hiện nay, số người nộp đơn xin trợ cấp thất nghiệp lần đầu tăng 11%. Điều đó cho thấy số người cần trợ cấp thất nghiệp ở Mỹ lên tới mức cao nhất trong vòng 26 năm qua. Tóm lại, tình trạng sa thải công nhân và người lao động khỏi vị trí làm việc của các tập đoàn, các công ty, các hãng sản xuất ngày một tăng lên ở Mỹ làm cho lượng người mất việc làm, thất nghiệp không ngừng tăng lên, như Tập đoàn Viễn thông Sprint Nextel. Hãng xe hơi General Motors. Công ty Dược phẩm Plizer....

Ở châu Mỹ La tinh, tình hình cũng không sáng sủa gì hơn, trong suốt thời kì những năm 90 của thế kỉ XX, việc thực hiện chính sách "thương mại tự do" đã làm cho tỉ lệ thất nghiệp tăng vọt từ 7,6

* Học viện Hành chính.

triệu tới trên 18 triệu người. Trong đó, Ác-hen-ti-na, Bra-xin, Chi-lê, E-cua-a-đo, Bô-li-vi-a, Cô-lôm-bi-a, Pa-ra-guay, Vê-nê-du-ê-la, U-ru-goay là những quốc gia ở vào tình trạng bi đát nhất trong khu vực. Hiện nay, gần 35% lực lượng lao động ở khu vực này đang ở trong tình trạng thiếu việc làm và việc làm không ổn định.

Trước cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu, các nước sử dụng đồng euro cũng đang phải hứng chịu những hậu quả nặng nề của suy thoái kinh tế và đã đưa tỉ lệ thất nghiệp trong khu vực này lên tới 8%, mức cao chưa từng thấy trong tháng 12-2008, với số người thất nghiệp ở EU lên tới gần 18 triệu người. Theo dự báo của các chuyên gia, trong năm 2009, tỉ lệ thất nghiệp ở khu vực sử dụng đồng euro có thể là 9,3% và năm 2010 có khả năng lên tới 10%.

Tây Ban Nha là nước có nền kinh tế đứng thứ 5 ở châu Âu, hiện có tỉ lệ người thất nghiệp lên tới trên 14%, cao nhất trong khối các nước sử dụng đồng euro và dự báo vào cuối năm 2009, tỉ lệ đó có thể lên tới gần 16%. Tây Ban Nha là nạn nhân của tình trạng thất nghiệp thê thảm nhất hiện nay của EU. Theo số liệu thống kê, trong cuối tháng 3 vừa qua, tỉ lệ thất nghiệp ở Tây Ban Nha đã lên tới trên 17%, gấp hai lần mức trung bình của châu Âu. Số người Tây Ban Nha không có việc làm đã tăng từ 802.800 người lên trên 4 triệu người, vượt cả nước Đức.

Ở Pháp, trong tháng 12-2008, số người cần tìm việc làm tăng thêm 2,2%. Trong năm 2008, số lao động bị gạt ra khỏi guồng máy sản xuất là 217.000 người; trong đó, chủ yếu là lao động trẻ. Theo dự báo của Tổ chức Hợp tác và Phát triển châu Âu (OECD), vào cuối năm 2009, số người thất nghiệp ở Pháp sẽ lên tới 8,5% và năm 2010, con số đó sẽ là 9%. Theo các chuyên gia và Quỹ Tiền tệ Quốc tế, tỉ lệ thất nghiệp trong khu vực gồm Pháp,

Đức, Anh sẽ lên đến mức 10% trong hai năm 2009 và 2010. Tính riêng trong tháng 3-2009, tại Pháp, có thêm hơn 600.000 người bị mất việc làm. Kết quả thăm dò của cơ quan tuyển dụng nhân viên Manpower thực hiện cho thấy, chỉ có 4% trong số hơn 1.000 doanh nhân được hỏi có ý định muốn thêm lao động trong quý II-2009. Trong khi đó, có đến 6% đang có kế hoạch sa thải lao động. Theo dự báo của OFC, do suy thoái kinh tế ở Pháp, khu vực tư nhân sẽ sa thải khoảng 650.000 nhân viên trong năm 2009 và 300.000 người trong năm tới, đưa tỉ lệ số người thất nghiệp từ 7,8% năm 2008 lên 9,9% năm 2009 và 10,7% năm 2010.

Ở Vương quốc Anh, dưới tác động của khủng hoảng kinh tế, tổng số nợ công cộng đã lên đến trên 50% tổng sản phẩm nội địa. Tuy là một quốc gia năng động nhất ở châu Âu nhưng trong tháng 02-2009, số người thất nghiệp ở Anh đã lên tới 73.000 người. Bên cạnh đó, Chính phủ Anh cũng đang phải đối phó với cuộc khủng hoảng kinh tế nghiêm trọng nhất hiện nay từ sau đại chiến thế giới thứ hai, do khả năng tài chính của chính quyền bị giới hạn bởi những thâm thủng ngân sách ngày một tăng, lên tới 175 tỉ bảng Anh, bằng khoảng 200 tỉ euro. Dự báo, nước Anh sẽ gặp rất nhiều khó khăn trong giải quyết vấn đề việc làm và thất nghiệp.

Cơ quan thống kê Ca-na-đa cho biết, trong tháng 01-2009, Ca-na-đa đã phải cắt giảm tới 129.000 chỗ làm việc, làm cho tỉ lệ thất nghiệp lên tới mức trên 7%. Thời điểm từ tháng 10-2008 đến nay, ở Ca-na-đa đã có trên 213.000 người bị mất việc làm.

Đối với các nước ở khu vực châu Á, Nhật Bản là một quốc gia có nền kinh tế phát triển, tuy nhiên, dưới tác động của khủng hoảng kinh tế, nhiều tập đoàn kinh tế danh tiếng như Sony, Toshiba, Toyota đều có kế hoạch cắt giảm lao động. Tháng

12-2008, tỉ lệ thất nghiệp tăng thêm 0.5%, trong khi sản xuất công nghiệp giảm đi gần 10 điểm. Tập đoàn Viễn thông NEC thông báo cắt giảm tới 20.000 chỗ làm trên toàn thế giới trong năm 2009, sau khi thua lỗ gần 2.5 tỉ USD của năm tài khóa 2008 - 2009. Hãng điện lạnh Hitachi do không bán được hàng hóa đã phải cắt giảm 7.000 việc làm. Số người ở độ tuổi lao động không có việc làm ở Nhật Bản lên tới 4.5%, đây là mức cao nhất trong ba năm nay.

Ở Trung Quốc - nước đứng thứ ba về tăng trưởng và tốc độ phát triển kinh tế ngoạn mục trên thế giới, nhưng dưới tác động của khủng hoảng tài chính quốc tế, tình hình việc làm và thất nghiệp tại Trung Quốc đang ở mức nghiêm trọng. Trong 2 tháng cuối năm 2008, đã có hàng chục ngàn nhà máy, cơ sở sản xuất của Trung Quốc phải đóng cửa và có ít nhất 2.7 triệu lao động mất việc làm. Tính riêng trong tháng 01-2009 tại tỉnh Quảng Đông, được coi là một trung tâm của ngành công nghiệp chế biến của Trung Quốc đã có tới một phần năm số nhà máy phải đóng cửa ngừng hoạt động, làm cho số người không có việc làm tăng lên đáng kể. Ước tính, đến cuối năm 2009, số lao động ở Trung Quốc không có việc làm sẽ lên đến 26 triệu người.

Theo nhận định của ILO, trong năm 2008 vừa qua, Đông Nam Á, Đông Á và Nam Á là những khu vực có nhiều việc làm nhất. Số việc làm được tạo ra thêm ở ba khu vực nêu trên chiếm tới 75% tổng số việc làm được tạo ra trong suốt năm qua. Tuy nhiên, trong tình hình khủng hoảng kinh tế, cũng đã có đến 23 triệu người thất nghiệp, chiếm 6% lực lượng lao động xã hội. Ngân hàng Phát triển châu Á (ADB) ước tính số người nghèo đói sống dưới mức chuẩn nghèo (1.25 USD) ở khu vực này có thể lên tới 20 triệu người, còn những người lao động nghèo, mỗi ngày chỉ kiếm được 2 USD có thể

tăng lên khoảng chừng 140 triệu người vào năm 2010.

Trước tình hình cuộc khủng hoảng kinh tế toàn cầu ngày càng lan rộng và chưa đi đến hồi kết, việc làm và thất nghiệp đang trở thành vấn đề thời sự chưa dễ gì giải quyết, ILO nhấn mạnh rằng: “Nếu như thế giới lún sâu hơn nữa vào suy thoái kinh tế trong năm 2009, cuộc khủng hoảng việc làm toàn cầu sẽ trở nên tệ hại hơn nhiều và trên thực tế sẽ có thêm 30 triệu người bị mất việc làm. Đó là chưa kể khoảng 26 triệu người nhập cư từ nông thôn Trung Quốc bị mất việc làm. Trong khi đó, ngành công nghiệp Nhật Bản đang suy sụp với tốc độ nhanh và hậu quả là có thêm gần 400.000 người Nhật đứng vào hàng ngũ những người thất nghiệp.

Tại Hội nghị thượng đỉnh Prague, Tổ chức Lao động Quốc tế dự báo rằng, trên toàn thế giới có thể có trên 50 triệu người mất việc làm vào cuối năm 2009 và khoảng 200 triệu người sẽ rơi vào hoàn cảnh nghèo đói cùng cực. OECD dự báo sẽ có khoảng 8 triệu người thuộc các nước giàu sẽ mất việc làm vào năm tới.

Thực trạng trên cho thấy, khủng hoảng tài chính lan rộng đã ảnh hưởng trực tiếp đến lợi ích của người lao động ở tất cả các châu lục trên thế giới, tỉ lệ người thất nghiệp ngày càng tăng cao, đời sống người lao động ngày càng khó khăn cùng cực. Vấn đề cấp bách đặt ra hiện nay là chính phủ các nước và cộng đồng quốc tế phải có các chính sách và giải pháp hữu hiệu nhằm giải quyết có hiệu quả vấn đề việc làm cho người lao động.

2. Các giải pháp giải quyết việc làm và thất nghiệp.

Giải quyết việc làm và thất nghiệp là một trong những vấn đề nan giải hiện nay của mỗi quốc gia và cộng đồng quốc tế. Với nhận thức sâu sắc về tính cấp bách của vấn đề việc làm, chính phủ các nước trên thế giới đang tìm mọi giải pháp và

chính sách nhằm giải quyết tốt việc làm cho người lao động, coi đó là vấn đề mang ý nghĩa sâu sắc về kinh tế, chính trị và xã hội. Tại cuộc họp thượng đỉnh của các nước thuộc EU tại Pa-ra-goay, Cộng hòa Séc đã đưa ra chương trình hành động về giải quyết vấn đề việc làm và thất nghiệp cho người lao động. Chương trình đó trước hết tập trung bảo đảm duy trì việc làm càng nhiều càng tốt, bằng cách điều chỉnh giờ làm việc, cùng với đào tạo và đào tạo lại, với sự hỗ trợ của các quỹ công như Quỹ xã hội châu Âu; khuyến khích các doanh nghiệp tạo thêm việc làm, thu hút thêm lực lượng lao động; tổ chức thử việc, thử trình độ và thực tập làm việc cho người lao động; đẩy mạnh thực hiện chính sách khuyến khích tạo việc làm và mở mang thêm thị trường lao động. thị trường việc làm, tạo điều kiện cho quá trình dịch chuyển lao động, đảm bảo quan hệ cung - cầu trên thị trường lao động; có chính sách hiện đại hóa hệ thống bảo vệ xã hội nhằm giúp những người tàn tật, người nhập cư, người bị thua thiệt có việc làm để hòa nhập vào cuộc sống của cộng đồng xã hội; có chính sách đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ và ý thức học tập suốt đời, bồi dưỡng kỹ năng lao động và thói quen làm việc cho những lao động mới ra trường, tạo điều kiện để người lao động tìm được việc làm phù hợp với khả năng và sở trường của mình; có chính sách hỗ trợ người thất nghiệp và mất việc làm, những người mới khởi nghiệp, đặc biệt là lao động trẻ như cho vay vốn, miễn giảm thuế, hỗ trợ kỹ thuật, hướng dẫn nghiệp vụ kinh doanh và quản lý, khuyến khích tự tổ chức giải quyết việc làm cho bản thân,...

Các quốc gia đều thống nhất cho rằng để giải quyết vấn đề việc làm và thất nghiệp một cách căn bản và bền vững, cùng với các chủ trương, chính sách và giải pháp cụ thể, điều có ý nghĩa quyết định là phải tăng cường đầu tư phát triển kinh tế - xã hội, đảm bảo tăng trưởng tổng

sản phẩm quốc nội, tạo việc làm ổn định và vững chắc cho người lao động. Cần chú trọng đào tạo nghề cho những người trẻ tuổi, thanh niên ở nông thôn, các vùng có yêu cầu khát khe về tìm kiếm việc làm.

Ở Mỹ, chủ trương của Chính phủ là phải nắm vững số người thất nghiệp hàng năm. Đây được coi là nhiệm vụ cấp bách hàng đầu của chính quyền Mỹ. Ngày 17-2-2009, Mỹ đã ban hành *Luật Tái đầu tư và Khôi phục nước Mỹ* với giá trị 787 tỉ USD. Gói kích thích này giúp tạo ra và bảo vệ 3,5 triệu việc làm trong hai năm tới, với 90% việc làm trong khu vực tư nhân.

Ở Pa-na-ma, trong 4 năm qua, Chính phủ đã tạo được 200.000 việc làm mới và hiện nay đang tiến hành các cuộc đối thoại, trao đổi với các bộ, ngành để tìm các giải pháp nhằm giải quyết có hiệu quả việc làm cho người lao động. Hiện nay, những dự án lớn như mở rộng kênh đào Pa-na-ma, xây dựng các công trình thủy điện, các trung tâm du lịch đang tạo ra nhiều việc làm cho người lao động.

Tại các quốc gia ở châu Âu, gồm các nước Anh, Pháp, Đức... đều công bố chính sách và các giải pháp đầu tư nhằm bảo đảm từng bước giải quyết việc làm cho người lao động. Chính phủ Pháp đã bỏ ra 26 tỉ euro để hỗ trợ đầu tư, tạo việc làm, coi đây là nền tảng phát triển bền vững của nền kinh tế quốc dân.

Các nước thuộc khu vực châu Á như Trung Quốc đã đưa ra chương trình kích thích nền kinh tế với giá trị 600 tỉ USD; trong đó, tập trung cho đầu tư vào các công trình hạ tầng cơ sở nhằm tạo ra hàng triệu việc làm cho người lao động. Trung Quốc coi việc bình ổn thị trường việc làm là mục tiêu ưu tiên hàng đầu trong thời gian tới, vì cho rằng, thất nghiệp tăng sẽ gây ra các vấn đề xã hội phức tạp. Trung Quốc đã công bố những biện pháp để ngăn chặn thất nghiệp và hỗ trợ giải quyết

việc làm cho những người thất nghiệp, nhất là những lao động ở nông thôn ra thành thị tìm việc làm. Trung Quốc đặc biệt chú ý cung cấp thông tin về việc làm cho người lao động, tổ chức đào tạo bổ sung nghề nghiệp và tạo mọi điều kiện cho những người về quê tìm việc. Trung Quốc chủ trương sẽ tạo thêm một số lượng đáng kể từ 6 đến 7 triệu việc làm cho những sinh viên mới tốt nghiệp ra trường và có chính sách khuyến khích sinh viên tốt nghiệp về làm việc tại các vùng nông thôn.

Nhật Bản là quốc gia có chính sách bố trí việc làm ở nông thôn cho những thanh niên thất nghiệp, thông qua đó góp phần hình thành một thế hệ nông dân mới có trình độ kiến thức. Còn Thái Lan có chính sách khuyến khích và thưởng lớn cho nông gia tạo thêm nhiều việc làm trong khuôn khổ chương trình kích thích kinh tế tạo việc làm cho những người thất nghiệp.

Đối với Việt Nam, vấn đề việc làm của người lao động được Nhà nước và xã hội đặc biệt quan tâm. Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội đã xây dựng Chiến lược về việc làm thời kỳ 2001 - 2010 hướng vào mục tiêu "Chuyển dịch cơ cấu lao động phù hợp với cơ cấu kinh tế, đảm bảo việc làm cho phần lớn lao động có nhu cầu làm việc; nâng cao năng suất lao động, tăng thu nhập và cải thiện chất lượng cuộc sống cho nhân dân". Phần đầu cho mục tiêu đó, hàng năm, Nhà nước và các ngành, các cấp đảm bảo tạo việc làm cho từ 1,5-1,6 triệu lao động; hình thành cơ cấu lao động trong nông nghiệp, công nghiệp, xây dựng và dịch vụ theo tỉ lệ 50%, 23% và 27%, giảm tỉ lệ thất nghiệp ở thành thị xuống dưới 6% vào năm 2005 và dưới 5% vào năm 2010. Đảm bảo tỉ lệ lao động được đào tạo đạt 30% trong năm 2005 và 40% vào năm 2010. Việc giải quyết việc làm cho người lao động ở Việt Nam theo các hướng cơ bản là: phát triển kinh tế - xã hội, tạo thêm việc làm; xuất khẩu lao động và xuất khẩu chuyên gia; thực hiện Chương trình mục

tiêu quốc gia về việc làm, đặc biệt ưu tiên tạo việc làm cho thanh niên, lao động chính sách và lao động ở nông thôn.

Từ thực tế, khủng hoảng tài chính toàn cầu đưa nền kinh tế thế giới đi vào suy thoái, nạn thất nghiệp gia tăng, đe dọa đời sống người lao động và an ninh chính trị - xã hội của mỗi quốc gia, tại Hội nghị Thượng đỉnh (nhóm các nước giàu nhất thế giới và các nền kinh tế mới nổi) G-20 nhóm họp tại Luân Đôn tháng 4-2009, đã đưa ra lời kêu gọi các nước tham dự Hội nghị cần thống nhất các giải pháp ưu tiên thúc đẩy đầu tư hiệu quả, giải quyết tốt vấn đề việc làm và các mục tiêu bảo vệ xã hội, cùng với việc phối hợp thực hiện các chính sách bên cạnh các vấn đề tài chính. Mặt khác, để sớm giải quyết có hiệu quả nạn thất nghiệp trầm trọng trên thế giới hiện nay, ILO đề nghị chính phủ các nước tiếp tục đẩy mạnh thực hiện các chính sách trợ cấp và bảo hiểm thất nghiệp, đào tạo lại lực lượng lao động dư thừa, đầu tư vào các công trình nhà cửa và cơ sở hạ tầng, tạo thêm việc làm, đồng thời, hỗ trợ các doanh nghiệp vừa và nhỏ mở rộng sản xuất - kinh doanh góp phần giải quyết việc làm cho người lao động □

Tài liệu tham khảo:

1. Trang web "Bách khoa toàn thư mở Wikipedia".
2. Thảo Phương: "*Cuộc đua thế hệ tìm việc - Lao động thời khủng hoảng kinh tế*".
3. Tuấn Long (tổng hợp): "*Tình trạng thất nghiệp và các giải pháp*". Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam, 24-5-2009.
4. Hoàng Mai: "*Bảo trợ xã hội quan trọng trong thời kỳ suy giảm*".
5. Thanh Hà: "*Anh, Pháp, Đức chưa có giải pháp chống thất nghiệp*". Tạp chí kinh tế.
6. Linh Anh: "*Việc làm, điểm nóng tại Prague*".
7. NLD: "*Thế giới khủng hoảng việc làm*". *Kinh tế - Thị trường Thế giới*.
8. Nguồn VOV: "*Biểu tình do khủng hoảng việc làm ở châu Âu*".